

چطور می توان استراتژی موفقی را بنانهاد

RALPH D STACEY

مأخذ ۲: Strategic Management and Organizational Dynamics / chapter

مقدمه

این بخش به مهمترین ریشه های موقبیت سازمانی می پردازد، ریشه هایی که امروزه، خرد جمعی^(۱) را شکل می دهنند. کاربرد عبارت خرد جمعی در این مبحث همه دستورالعمل های مربوط به عملکرد موفق مدیریت استراتژیک را که اکثر مدیران و مشاوران، آنها را مورد تأیید قرار داده اند در بر می گیرد. خرد جمعی پاسخی است که به هنگام پرسش از مدیران و مشاوران دریافت می کنند، آنچه که می بایست به هنگام اعمال مدیریت استراتژیک تحقق یابد. خرد جمعی مجموعه منسجمی از اطلاعات نیست بلکه مجموعه ای از توضیحات متفاوت و اغلب متضاد می باشد.

در این بخش به این امر می پردازیم که خرد جمعی چگونه ریشه های موقبیت را روشن می سازد. در این راه به بعضی از مشکلات کاربردی و ایرادات وارد به آن اشاره خواهیم داشت. محدودیت های مفهومی عمیق تر خرد جمعی در بخش های بعد مورد بررسی قرار می گیرد.

ابتدا دستورالعمل های برترین روش^(۲) را مورد بررسی قرار می دهیم. این دستورالعمل ها از تحقیقات سازمان های برتر منشأ می گیرند که با شناسایی مشخصات اصلی چنین سازمان هایی می این نتیجه می رسیم که همین مشخصات اصلی، عوامل برتری هستند. دستورالعمل تفوق^(۳) را می توان به شرح زیر خلاصه نمود:

۱- یک سازمان موفق دارای ویژگی های مهمی، از جمله عوامل فرهنگی و رهبری می باشد که با مطالعه چگونگی رفتار مدیران در سازمان های موفق قابل شناسایی است. سازمان های دیگر نیز می توانند با تقلید از این ویژگی ها و اعمال آنها، به موفقیت دست یابند. ویژگی های

مهم و ضروری برای دستیابی به موقبیت با رفتار سازمانی در ارتباط می باشند: وقتی گروه های سهامداران در یک سازمان، قابل قبول است. دستورالعملی که از این استنتاج نشأت می گیرد این است که مدیران باید تکنیک های تحلیلی کاملاً برجسته ای را برای موقبیت ویژه سازمان هایشان به کار ببرند تا یتوانند پیشایش تشخیص دهنند که آنالگوهای ویژه عملی با عملکرد مطلوب، همراهی هستند یا خیر.

۲- اهداف و طریق های درازمدت مناسب آنها می هستند که این اهداف و مطابق با انتظای این اهداف هستند. این اهداف می دهد تا به طور مداوم با محیط بپردازند و خطا تعامل برقرار نمایند.

داشته باشند. طبق این دستورالعمل مدیران باید با تجزیه و تحلیل قبلی تعیین نمایند که آیا منابع و مهارت های لازم برای انجام چنین استراتژی را خواهند داشت؟

۵- اهداف و طریق های درازمدت مناسب آنها می هستند که عملکردی مطلوب، الگوهای عملی قابل اجرا و آنچه که تناسب نمایده می شود را به دنبال دارند. به منظور همخوانی الگوهای عملی و وضعیت ها و موقعیت های تابع با یکدیگر و تطبیق با اهداف درازمدت و ضرورت های محیطی وجود تناسب، امری ضروری است. در واقع موقبیت سازمان ها زمانی تحقق می یابد که آگاهانه به نظمی درونی و تطابق می یابند نسبت به محیط دست یابند. این دستورالعمل بدین منظور است که مدیران از تکنیک های تحلیلی برای شناسایی ارتباطات مناسب بین عوامل استراتژی، اهداف، توانایی سازمان و ضرورت های محیط استفاده نمایند. مدیران باید نقاط قوت، ضعف و موقعیت های مناسب سازمان را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. پس باید از این تجزیه و تحلیل در جهت پیشبرد اقداماتی که می بایست درباره نقاط قوت صورت گیرد استفاده نموده، فرمیت های مناسبی را برای این نقاط قوت فراموش نمایند و از خطرات ناشی از اقدامات به هنگام ضعف اجتناب نمایند. طور خلاصه، برای رسیدن به موقبیت باید از تمام نیروهای خود در جهت انجام بهینه کار استفاده نمایند.

روش های معقول موقبیت سازمان عمدتاً بر انتخاب استراتژی مناسب پیش از آنکه اقدامی صورت گیرد متمرکز شده است. البته چنین به اثبات رسیده که اجرای یک استراتژی برگزیده را نمی توان امری مسلم دانست و این مسأله پیامدها و دستورالعمل های بعدی را در پی خواهد داشت.

۶- حتی وقتی که مدیران برای انتخاب استراتژی های درازمدت از این دستورالعمل ها پیروی می کنند، باز هم خیلی از آنها به دلیل مشکلاتی که در راه اجرای طرح هایشان وجود دارد با شکست رویرو می شوند. این دستورالعمل ها که پیرو چنین استنباطی می باشند بیانگر این مطلب هستند که مدیران باید ساختار قدرت و فرهنگ سازمان را مورد تحلیل قرار دهند تا موانعی که برای اجرا وجود خواهند داشت را مشخص نموده و سپس قبل از اقدام، طرح هایی را برای فانق آمدن بر این مشکلات آماده نمایند.

رویکرد تفوق، طی دهه ۱۹۸۰ از توجه زیادی برخوردار بود زیرا واکنشی در

برابر دیدگاه جهانی که معتقد بود موقبیت تنها با تنظیم منطقی و اجرای طرح های درازمدت کمی به دست می آید، قلمداد می شد. واکنش مذکور به شکل تأکید بر اهمیت موقبیت سازمانی عواملی که با منطق در تضاد می باشند، بروز می یابد. برای مثال: دیدگاه، احساس، رهبری کاربری ماتیک، اعتقاد، ایدئولوژی و فرهنگ. با این وجود گرچه این رویکرد ایدئولوژیکی نسبت به استراتژی، ارتباطی قوی با چگونگی بیان و اندیشه مدیران داشته است، لکن تنظیم منطقی و اجرای طرح های درازمدت همچنان گستردۀ ترین ریشه موقبیت بوده است. بنابراین دسته بعدی از دستورالعمل ها ابتدا با تنظیم و انتخاب طرح های استراتژیک طبق معیار منطقی ارائه شده قابل بررسی است. این رویکرد عملی اعتقاد به وجود یک روش برتر را تکذیب می کند و در عرض شیوه ای برای شناسایی یک روش مطلوب برای هر سازمان را ارائه می نماید که توسط شرایط ویژه ای تعیین شده است. چهار نتیجه گیری بعدی درباره موقبیت (که در این بخش به ترتیب مورد بررسی قرار خواهد گرفت) مریبوط به ارزیابی و انتخاب طرح های درازمدت می باشد.

۲- سازمان ها پس از تنظیم اهداف درازمدت توسط مدیران، ارائه طرح های مناسب برای دستیابی به آن اهداف و سپس اجرای آن طرح های موقبیت دست می یابند. این دستورالعمل برای مدیران رده بالا به منظور تنظیم اهداف و ارائه طرح های یا حداقل تصویب طرح های ارائه از سوی کارکنان تابعه که چارچوب کاری را مشخص می کنند به مورد اجرا گذاشته می شود.

۳- اهداف و طریق های درازمدت مناسب، آنها می هستند که موجب عملکردی می شوند که برای قدر تمندترین گروه های سهامداران در یک سازمان، قابل قبول است. دستورالعملی که از این استنتاج نشأت می گیرد این است که مدیران باید تکنیک های تحلیلی کاملاً برجسته ای را برای موقبیت ویژه سازمان هایشان به کار ببرند تا یتوانند پیشایش تشخیص دهنند که آنالگوهای ویژه عملی با عملکرد مطلوب، همراهی هستند یا خیر.

۴- اهداف و طرح های درازمدت مناسب آنها می هستند که الگوهای عملی قابل اجرا و عملکردی مطلوب را به دنبال

چنین طرح هایی شامل مواردی خواهد بود از جمله: به کارگیری یک ساختار گزارش دهنده در مدیریت نوین؛ آموزش و توسعه کارکنان؛ افزودن سیستم های اطلاعاتی، کنترلی و آگاهی نوین؛ یا تغییر کل فرهنگ یک سازمان.

۷- به علاوه، مدیران باید عملکرد سازمان را در برابر طرح های درازمدت کنترل نموده و با انجام یک سری اقدامات اصلاحی همچنان در مسیر صحیح باقی بمانند. به عبارت دیگر مدیران باید تا حد ممکن به هنگام انتخاب طرح مناسب در اولین مرحله به مسئله کنترل توجه نمایند.

نهایتاً اگر سازمان ها به طور موفقیت آمیز طرح های درازمدت را اتخاذ نموده و به مرحله اجراء درآورند، به بررسی نتایج و دستورالعمل های فرآیند مدیریت استراتژیک و طرز تلقی استراتژیکی که باید اتخاذ شود خواهیم پرداخت.

۸- سبک مدیریت استراتژیک مرتبط است با نقشی که مدیران در سطوح مختلف (مشارکتی، تجاری، عملیاتی) در مدیریت استراتژیک کل واحد تجاری ایفا می کنند تا بر تنش های اجتناب ناپذیر بین اهداف کوتاه مدت و درازمدت، بخش های سازمان و کلیت سازمان و بسیاری تنش های دیگر فائق آیند. خرد جمعی مبتنی است بر اینکه سبک سازمان باید مناسب با ماهیت سازمان و محیطی که در آن به مرحله اجرا درمی آید باشد. بعضی از دستورالعمل های ناشی از چنین سبکی از این قرار می باشند: وقتی سازمانی مشکل از تعدادی مشاغل متداول بوده و ناچار است در محیطی ناآرام عمل کند تنها در صورتی به موفقیت دست خواهد یافت که معیار مشترک سبک برنامه ریزی درازمدت و سلسله مراتبی را اتخاذ و معیارهای دیگر تصمیمات مدیریت عالی را اجرا نماید.

لو طرف دیگر وقتی سازمان، متشکل از مشاغل مستقل و کاملی می باشد که در محیط های ثابت عمل می کند، بنابراین لازم است معیار مشترک سبک کنترل مالی کوتاه مدتی را از اداره مرکزی سازمان اتخاذ نماید و توسعه استراتژی ها را در واحد های تجاری مختلف به عهده مدیران بگذارد. بنابراین به جز طرح های مشترک واحد تجاری، طرح های مشترک درازمدتی وجود نخواهد داشت. این وجود هنوز پیکربندی سیستم

جمله پاداش های عاطفی مثل جشن های افتخاری و تشويقی موقفیت خود را مسلم می سازند. شرکت های برتر با توجه به مشتریان، نسبت به رقبایشان از سازگاری بیشتری با محیط برخوردار هستند و بدین طریق به موقفیت نائل می آیند.

۳- بهره وردی از طریق کارکنان

رفتاری که شرکت های برتر در قبال کارکنان خود بروز می دهند یکی از مهمترین عوامل است. آنها نسبت به احساسات کارکنان خود توجه نشان می دهند و سعی می کنند شیوه هایی را به کار برند که به کارکنان خود این حس را القا نماید که جزوی از یک خانواده بزرگ می باشند.

۴- آزادی عمل و کارآفرینی

شرکت های برتر وضعیت و روشهای را بر می گزینند که باعث ابتکار داخلی و اقدام به ریسک می شود؛ آنها به کارکنان فرصت می دهند در راستای کار خود تصمیماتی را اتخاذ نمایند. از جمله ارزش های فرهنگی در این سازمان اجتناب نمودن از توبیخ کارکنان به دلیل نواقص کاری که اکثر اوقات ناشی از انجام ریسک بوده است می باشد. البته این نواقص به شرطی قابل اغراض هستند که کارکنان، افرادی کارآمد باشند.

۵- تسلیم در برابر ارزش ها

شرکت های برتر در فرآیندهای تصمیم گیری خود به شدت بر ارزش ها و اعتقادات فرهنگی تأکید می ورزند. رهبران شرکت، یک سری اعتقاداتی را عنوان می کنند که قادرند با آن در دیگران تغییراتی ایجاد نمایند. این فرهنگ مشترک، دلیل اصلی نظم موجود در شرکت های برتر می باشد. نقش رهبران همچنین ایجاد یک حس قوی در اداره امور با ارائه تصویری از وضعیت آینده سازمان است.

۶- تعصب کاری

این مسئله به فرآیندهای مدیریتی انجام شده توسط شرکت های برتر اشاره دارد. شرکت های برتر روابط غیررسمی را مینما قرار می دهند و نیروهای کاری موقعی و کوچک را با عضویت داوطلبانه به کار می گمارند. این نیروها توسط حامیان دوراندیش تولید، برای پیش فت پروژه های در دست اقدام ترغیب می شوند. از این دیدگاه، سازمان ها با یک روش سیاسی دست به اقدام می زنند، زیرا این انتخاب بستگی دارد به اینکه

مشخصات سازمانی و عوامل محیطی به روشن های مطلوب دیگری منجر می شود؛ برای مثال، سبکی که در آن مدیریت عالی، فرآیند برنامه ریزی را کنترل می کند اما تنظیم محتوا را به عهده مدیران رده بایین تر می گذارد. حال به مثال اولین گروه از دستورالعمل ها برمی گردیم، آنها که به برتری سازمان مربوطند.

به کارگیری ویژگی های تفوق

در اوایل ۱۹۸۰ پیترز و واتمن تحقیقاتی را که از چهل و سه شرکت مهم آمریکایی به عمل آورده بودند منتشر نمودند. این الگو شامل اسامی داخلی مثل IBM، Boeing، Disney، IBM و غیره بود. هر چهل و سه شرکت انتخاب شدند زیرا به دلیل نوآوری و قابلیت تطبیق در یک دوره زمانی طولانی طبق معیارهای مالی، عالی شناخته شدند.

تحقیقات به عمل آمده دلیل برتری این شرکت ها را در هشت ویژگی مهم اعلام نمود که در همه آنها مشترک بود. نتیجه حاصله حاکمی از این بود که اگر شرکت های دیگر نیز از این هشت ویژگی تقليد می کردند آنها نیز جزو برترین ها قرار می گرفتند. این هشت ویژگی به شرح زیر می باشد که مشخصات ویژه طرح عملی، موقعیت، وضعیت و فرآیند هستند.

ویژگی های تفوق

۱- پایبندی بر اتحاد

این ویژگی مربوط است به الگویی در سلسله اقدامات استراتژیکی که شرکت های برتر عهده دار شده اند. آنها بر نقاط قوت و صلاحیت های اصلی مبتنی می باشند و هیچ گاه از آن منحرف نمی شوند. مدیران ارشد می توانند در ک روشنی از تجارت خود داشته باشند زیرا شرکت های موفق بر دانسته های خود پایبندند و از آنچه که میلی به انجامش ندارند اجتناب می ورزند. آنچه که اساس نگرش و اعتبار مدیریتی را فراهم می نماید اطلاعات و تجربه است.

۲- نزدیکی به مشتری

این ویژگی مربوط به موضعی است که یک شرکت برتر در رابطه با محیط اتخاذ می کند. شرکت های برتر مشتری مداری را سرلوحه کار خود قرار داده و بر ارتقاء کیفی، قابل اطمینان بودن و بهبود خدمات تأکید می ورزند. شرکت های برتر در این خصوص استانداردهای ممتازی را تنظیم می نمایند و با استفاده از سیستم پاداش، از

کنترل های شدید مالی کوتاه مدت را بر عملکرد واحدها حاکم نموده و شدیداً از ارزش های اصلی حفاظت می نمایند. این شرکت ها به دلیل وجود نوعی نظام فکری واحد، ادغام هماهنگ و مداوم ابتکار شخصی و ریسک (ناپایدار) را با هدف اصلی سازمان و کنترل (پایدار) امکان پذیر می نمایند. بنابراین، این هماهنگی و تداوم ادامه می یابد تا مشکل تضاد ظاهری موجود بین پایداری و ناپایداری را دفع کند.

نتیجه حاصل این است که اگر مدیران، این هشت ویژگی را در سازمان هایشان به اجرابگذارند کارکنان تشویق خواهند شد تا عمل آزمون و خطای لازم برای دستیابی به دیدگاه مشترک همه اعضا را محقق سازند. مدیران عالی، این دیدگاه و ارزش ها را تنظیم می نمایند و برای یافتن ریشه آن به کارکنان سازمان اتكا می نمایند. پیترز و واترمن اظهار می دارند که تغییر سریع و سطوح بالای عدم اطمینان پیش بینی لازم از آنچه که قرار است روی دهد (به منظور امکان تهیه طرح های ثابت پیش از اقدام که پیشاپیش به کارکنان می گوید که چه انتظاری از آنها دارند که انجام

شرکت های برتر ساختاری را در نظر می گیرند که از یک دفتر مرکزی، موسسات کوچک و واحدهای مستقل تشکیل شده است و دارای قدرت اصلی می باشند. در چنین ساختاری از شکل های پیچیده سازمانی اجتناب می شود. کارکنان تشویق می شوند تا واحدهای تابعه سازمان را انعطاف پذیر و نفوذناپذیر بدانند و یک تعریف واحد و جدی از شغل افراد وجود ندارد.

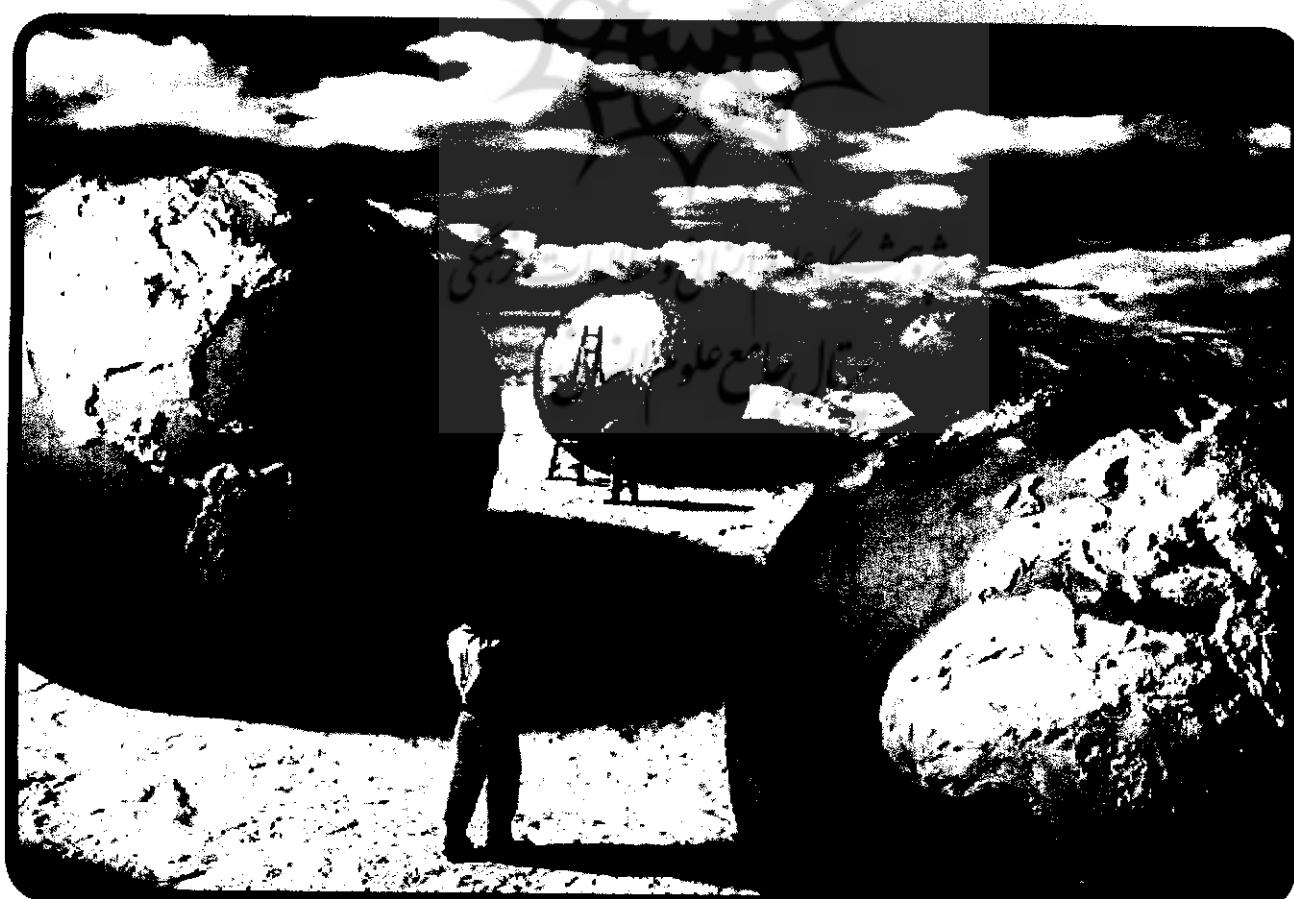
۷- ساختار ساده، کارکنان اندک

شرکت های برتر وضعیت گنبدی (همه کارکنان به شدت دارای دیدگاه ها و ارزش های مشابه می باشند) به این معناست که کارکنان درباره نظرات و اعتقادات اصلی اختلافی با یکدیگر ندارند. این مسئله باید از شکل های پیچیده یادگیری استثنای شود و این وقتی است که کارکنان عمیق ترین اعتقادات و تصوراتی را که نقطه نظرات و عملکردهای آنان بر آنها مبنی است، مورد بحث قرار می دهند و اقدام می شوند. از طرف شرکت های برتر،

حامیان تا چه حد از عقیده شان حمایت می کنند.

شرکت های برتر به نتایج واقعی علاقه مندند، نه گزارش های طویل؛ آنها منتظر نتایج بررسی نمی مانند، بلکه بیشتر سعی بر آزمودن عقاید، یکی پس از دیگری دارند. وضعیت و فرآیندهای مدیریتی که به کار می برنند بر آزمون و خطا تأکید دارند و از طریق آنها درباره محیط چیزهایی را می آموزنند.

با این وجود این یک یادگیری از نوع ساده نیست که طبق آن مدیران چیزهایی را درباره نتایج اقدامات درباره گیری آنها باعث تغییر عملکرد می شود؛ اما عقاید را تغییر نمی دهد. ویژگی قبلی (همه کارکنان به شدت دارای دیدگاه ها و ارزش های مشابه می باشند) به این معناست که کارکنان درباره نظرات و اعتقادات اصلی اختلافی با یکدیگر ندارند. این مسئله باید از شکل های پیچیده یادگیری استثنای شود و این وقتی است که کارکنان عمیق ترین اعتقادات و تصوراتی را که نقطه نظرات و عملکردهای آنان بر آنها مبنی است، مورد بحث قرار می دهند و اقدام به تغییر آنها می نمایند.

دهند)، را غیرممکن می‌سازد و این در صورتی است که مدیران ریشه وضعیت آینده را از طریق عمل آزمون و خطا، شناسایی کنند. تلاش برای عهده دار شدن حجم‌های زیاد عمل آزمون و خطا، از اعتقاد کارکنان نشأت می‌گیرد، از این رو تأکید زیادی بر این هشت ویژگی در خصوص ایدئولوژی و فرهنگ و دیدگاه وجود دارد.

مفهوم کشف، انتخاب و عمل؛

دیدگاه و تکنولوژی

اکنون می‌توان دید که چطور رویکرد برتری در موفقیت سازمان مفهوم حلقه کشف، انتخاب و عمل را که در بخش قلی به آن پرداختیم تکمیل می‌نماید. انتخاب در دیدگاه و ارزش‌های مشترک تجسم می‌یابد. کارکنان از طریق نوعی روند سیاسی که در آن حامیان از پروژه‌ها حمایت نموده اند دست به انتخاب می‌زنند، اما آن پروژه‌ها همگی از ایدئولوژی جریان می‌گیرند که همه افراد سازمان به آن معتقدند. خیلی‌ها قادر به درک پروژه‌های ناسازگار با ایدئولوژی نبودند. فرایند اصلی انتخاب عبارت است از نقش رهبران کاربری‌ماتیک و عکس العمل احساسی و هیجان‌انگیزی که در پیروانشان ایجاد می‌کنند. این یک روش خشک و منطقی از آنجه که باید انجام یابد نیست بلکه روشی احساسی و مهیج است.

تمرکز بر روی عملکرد معطوف می‌باشد. کارکنان دست به اقدامات آزمایشی می‌زنند، اگر این اقدامات موفقیت‌آمیز بودند آن را مبنای کار خود قرار داده و در صورت شکست از ادامه آن خودداری می‌نمایند. بدین وسیله آنها به نتایج اقدامات آزمایشی پی می‌برند. نتایج این اقدامات، اقدام آزمایشی بعدی را در پی خواهد داشت تا نهایتاً به دیدگاه روشی دست یابند. کشف کردن به معنی توجه نمودن کامل به مشتریان نیز می‌باشد. در اینجا باید خاطرنشان ساخت که چطور شرح فرایند مدیریت استراتژیک ایدئولوژی / دیدگاه مبنای نیت سازمان قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، سازمان‌های موفق سلسله اقداماتی را دنبال می‌نمایند که توسط رهبرانشان تعیین شده است. همانطور که در بخش‌های بعد خواهیم دید این مساله به مفهوم فرضیه پویایی‌های سازمانی

رویکرد تفوق، اعتقادات مشترکی را شرح می‌دهد که کارکنان را بر می‌انگیزد تا از خلاقیت و قوه تشخیص خود برای عهده دار شدن عملکردهای لازم جهت تعیین دیدگاه مشخص اصلی استفاده نمایند

پروژه‌ای و نیروی کار داشته، توجه نموده است. بسیاری از اینها همان روش‌هایی هستند که در تحقیقات فعالیت سیاسی حاکم بر سازمان‌ها شاهد آن بودیم. در بخش‌های بعد به این روش‌ها و فرایندهای سازمانی غیررسمی و تأثیرات بعدی تفویض اختیار به کارکنان نیز خواهیم پرداخت.

الگوی روند مدیریت استراتژیک در بررسی هشت ویژگی که توسط پیترز و واترمن ارائه شده است، با تأکید بر عمل آزمون و خطا مشابه الگوی توسعه یافته توسط کوئین(۶) می‌باشد که رشد منطقی(۷) نامیده شده است و در بخش‌های بعد به تفصیل مورد بحث قرار خواهد گرفت.

با وجود اهمیت تحقیقات پیترز و واترمن، این تحقیق عامل اصلی موفقیت را مشخص ننموده است. طرح هشت ویژگی نوعی نامیدی به همراه داشت. زیرا ظرف پنج سال، دوسوم شرکت‌های نمونه از اوج، سقوط کردند، بعضی از آنها توanstند موقعیت خود را بازیابند اما بقیه همچنان بی رونق ماندند. بعد از آن، تحقیقات دیگری نیز به عمل آمد اما هیچ یک تاکتون به عنوان بهترین روش برای شرکت‌ها، ارائه نشده است.

حال به دستورالعمل‌های انتخاب و اجرای طرح‌ها بر می‌گردیم. رویکرد تفوق، اعتقدات مشترکی را شرح می‌دهد که کارکنان را بر می‌انگیزد تا از خلاقیت و قوه تشخیص خود برای عهده دار شدن عملکردهای لازم جهت تعیین دیدگاه مشخص اصلی استفاده نمایند.

از طرف دیگر قبل از هرگونه اقدامی، رویکرد منطقی فنی، عملکرد تکنیک‌های تحلیلی را برای انتخاب سلسه اقدامات ویژه به منظور دستیابی هرچه بهتر به اهداف، شرح می‌دهد؛ با چنین دیدگاهی به کارکنان گفته می‌شود که چه اقداماتی را صورت دهنده و سپس کارکنان تجاری باز نمودند.

پی نوشت‌ها:

1- conventional visdom

2- one best way

3- excellence

4- Peters

5- Waterman

6- Quinn

7- logical incrementalism